

Dubtes i calúmnies

Dubte de John Patrick Shanley ens arriba al teatre Poliorama en ple Grec, arrossegant la petita commoció que va representar la pel·lícula que el mateix Shanley va dirigir el 2008 (era la segona vegada que es posava darrere les càmeres, després del gran fracàs artístic de *Joe y el volcán* el 1990). Llavors es va recolzar en un gran repartiment (Meryl Streep, Philip Seymour Hoffman, Amy Adams i Viola Davis) però no tan gran com el concertat per Sílvia Munt (Rosa Mª Sardà, Ramon Madaula, Mar Ulldemolins i Nora Navas, que fa la mare blanca del noi negre, una concessió que obliga a modificar una línia del text per justificar-la, però que ens beneficia amb el tête-à-tête Sardà/Navas, espectacular i exemplar. Fixeu-vos en les mans de les actrius!!!).

No entraré en els detalls d'una representació intensa, però l'obra ja era d'una perfecció diabòlica que forçava l'original cinematogràfic en una única direcció possible, que Sílvia Munt ha respectat malgrat les diferències. És un text amb baix obligat (que es diu de certes peces musicals) com si qualsevol alteració o gosadia el pogués esmicolar, i això és cert. La pel·lícula de Shanley (que renunciava a la majoria de les virtuts del cinema tret d'una: la gradació del *tempo* en sis o vuit *top dramatic scenes*) ens serveix tema i dels grossos: el debat imprescindible sobre els abusos infantils, però especialment sobre la paranoia de l'excessiva desconfiança i vigilància que malinterpreta els gestos espontanis d'afecte, i també l'exploració d'aquesta sensibilitat creixent, el rol ambigu de l'església, la desvalorització actual dels principis ètics i l'obligació de dur al límit o no les regles del joc establertes i consensuades. En definitiva, obra amb controvèrsia i èxit garantits.

Curiosament, al mateix Grec una segona peça teatral de Josep Mª Miró i Coromina aborda a la Beckett el mateix tema, els mateixos dubtes, la mateixa histèria i amenaça social: és *El principi d'Arquimedes*, que ens fa surar el record d'aquella història de Lillian Hellman titulada *The children's hour*, que va donar llum a dues pel·lícules: *Esos tres* i *La calúnia*, totes dues dirigides per William Wyler, amb dècades de distància. La segona es recorda millor: la van interpretar Shirley MacLaine i Audrey Hepburn, dues mestres acusades de lesbianisme per una alumna ressentida i venjativa. L'element coincident és aquesta acusació que fa un menor, i que alguns es prenen al peu de la lletra, mentre la maledicència fa la seva feina (encara més avui dia amb la immediatesa de les xarxes socials!) i quan es pugui demostrar o no la sinceritat d'aquesta denúncia ja és tard. És impossible evitar les sospites col·lectives, i el que fa més mal: haver despertat en les mateixes víctimes la possibilitat de creure que potser sí que van sentir

atracció sense adonar-se'n. El setge anònim de la suspicàcia, i també del plaer que representa per a molts veure caure algú, sentir la seva humiliació pública, és un verí d'efectes múltiples. Has donat una palanca, i poden aixecar el món.

La calúnia es va rodar el 1961 perquè en una pel·lícula de 1936 no es podien dir totes les coses que l'obra de Hellman contenia. El 1961 encara van haver d'autocensurar-se en alguns passatges, per culpa d'aquella doble moral, de la hipocresia autodefensiva d'una societat que durant molt i molt de temps va consentir les aberracions sempre que no es fessin públiques. Ara, *El principi d'Arquimedes* s'estrena quan l'escàndol ha convertit tot plegat en una de les peces de caça major, en un món que seria capaç de provocar els abusos a menors per tal de mantenir en el *prime time* el *show* permanent del morbo, amb l'excusa de combatre'l. És una altra doble moral que el cinema i el teatre ja han denunciat sovint, però que no hi ha força humana que pugui evitar.